

DENET DUYURU

Vergi

AUDIT | TAX | ADVISORY

For the latest from BDO Turkey, follow us

Duyuru Tarihi : 01.03.2021
Duyuru No : 2021/034
Yayımlandığı Yer : LEBİB YALKIN DERGİSİ
Mart 2021 - Sayı : 207

Haluk ERDEM
Yeminli Mali Müşavir

BDO Yayıncılık A.Ş.

Eski Büyükdere Cad. No.14
Park Plaza Kat:4
34398 Maslak/İstanbul
Turkey

Tel: +90 212 365 62 00
Fax: +90 212 365 62 02
e-mail: bdo@bdo.com.tr
www.bdo.com.tr

KORONAVİRÜS NEDENİYLE FAALİYETİ DURDURULAN MÜKELLEFLER İÇİN MÜCBİR SEBEP HALİ İLAN EDİLMİŞTİR¹

ÖZET :

Bilindiği üzere, koronavirüs nedeniyle faaliyette bulunması sakıncalı bulunan hizmetler sektöründeki bazı mükelleflerin faaliyetleri İçişleri Bakanlığı tarafından 21.11.2020 tarihi itibarıyla geçici olarak tamamıyla durdurulmuştur. Bunların faaliyetlerine tekrar başlama tarihi salgında yaşanacak gelişmelere bağlı olarak belirlenecektir.

Bu kapsamda bulunan mükellefler, uzunca süredir Maliye Bakanlığı'nın kendileri hakkında mücbir sebep hali ilan etmelerini beklemişler, Bakanlık da nihayet 524 no.lu Vargi Usul Kanunu Genel Tebliği ile 1.12.2020 tarihinden geçerli olmak üzere mücbir sebep hali ilan etmiştir.

Garantisi ile sınırlı bir Birleşik Krallık şirketi olan BDO International Limited'in üyesi ve bir Türk anonim şirketi olan BDO Yayıncılık A.Ş., bağımsız üye kuruluşlardan oluşan BDO ağıının bir parçasını teşkil etmektedir.

BDO International global ağıının toplam gelirleri 2020 yılında 10,3 milyar ABD Doları olarak gerçekleşmiştir. BDO, 167'dan fazla ülkede bulunan 1.658 ofiste faaliyet göstermekte olup, bu ofislerde denetim ve danışmanlık hizmetleri veren ortaklar dahil dünya çapında 91.054 kişi çalışmaktadır.

Dikkat ve titizlikle hazırlanan bu yayın, geniş anlamda görüşleri içermekte olup, genel bir yol gösterici olarak değerlendirilmelidir. Özel durumlara ilgili olarak, mesleki görüş ve yardım almadan, bu yayına dayanarak uygulamalarda bulunulmamalıdır. Bu konuların kendi özel durumunuza ilişkin etkilerini görüşmek için BDO Yayıncılık A.Ş. ile temas kurabilirsiniz. Bu yayındaki bilgilere dayanarak belli eylemlerde bulunmak veya bulunmamak nedeniyle doğabilecek zararlar nedeniyle, BDO Yayıncılık A.Ş. ve ortakları, çalışanları ile yazarları herhangi bir yükümlülük veya sorumluluk kabul etmemektedirler.

¹ Bu makalenin oluşturulmasında 2021/29 sayılı Denet Sirküleri'nden geniş ölçüde yararlanılmıştır.

Faaliyeti geçici olarak tamamen durdurulan mükellefler mücbir sebep kapsamına alındığından, süreçten en çok ve en yaygın olarak etkilenen yeme-içme sektörü, evlere servis, take away gibi şekillerde çalışma olanakları bulunduğundan kapsama dahil edilmemişlerdir.

Faaliyeti tamamen durdurulan mükelleflerin 1.12.2020 tarihinden başlayıp faaliyetlerine başlayacakları (mücbir sebep halinin sona ereceği) tarihe kadarki süreçteki bazı vergisel yükümlülükleri mücbir sebep halinin sona ereceği tarihi izleyen ayın 26 ncı günü sonuna kadar uzatılmıştır

Anahtar Kelimeler : mücbir sebep, Koronavirüs nedeniyle faaliyeti tamamen durdurulan mükellefler, vergi ödevlerinin ertelenmesi.

1. GENEL OLARAK MÜCBİR SEBEP HALİ VE YASAL DÜZENLEME :

Hukuki olarak mücbir sebep, *“herhangi bir kimse tarafından alınacak önlemlere karşı, önüne geçilmesi olanaksız, borcun yerine getirilmesine engel, borçlunun iradesi dışında beklenmedik olaylar”* şeklinde tanımlanmaktadır.

Mücbir sebep vergisel ödevlerin de yerine getirilmesini engellediği için 213 sayılı Vergi Usul Kânununda da düzenlenmiştir. Anılan Kanunun 13 üncü maddesine göre mücbir sebepler;

- Vergi ödevlerinden her hangi birinin yerine getirilmesine engel olacak derecede ağır kaza, ağır hastalık ve tutukluluk;
- Vergi ödevlerinin yerine getirilmesine engel olacak yangın, yer sarsıntısı ve su basması gibi afetler;
- Kişinin iradesi dışında vukua gelen mecburi gaybubetler;
- Sahibinin iradesi dışındaki sebepler dolayısıyla defter ve vesikalarının elinden çıkmış bulunması,

gibi hallerdir. Görüldüğü gibi, mücbir sebep halleri maddede verilen örneklerle sınırlı değildir.

Mücbir sebeplerden herhangi birinin bulunması halinde, bu sebep ortadan kalkıncaya kadar süreler işlemez. Bu takdirde, tarh zaman aşımı da işlemeyen süreler kadar uzar. Mücbir sebep sonucunda sürelerin işlememesi için, mücbir sebebin malûm olması veya ilgililer tarafından ispat veya tevsik edilmesi gerekir (VUK, Md.15/2).

Hazine ve Maliye Bakanlığı, mücbir sebep sayılan haller nedeniyle, mükellefler için il, ilçe veya bölgeler itibariyle mücbir sebep hali ilân etmeye ve bu sürede vergi ödevlerinden yerine getirilemeyecek olanları tespit etmeye yetkilidir (VUK, Md. 15/3).

Hazine ve Maliye Bakanlığı; mücbir sebep hali ilân edilen yerlerdeki mükelleflerin, bu Kanun kapsamında olup, ödeme süresi afet tarihinden sonraya rastlayan her türlü vergi, ceza ve gecikme faizleri ile bu Kanunun 15 inci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca verecekleri beyannamelere istinaden tahakkuk ettirilen vergilerin ödeme sürelerini, vadelerinin bitim tarihinden itibaren azamî bir yıl süreyle uzatmaya yetkilidir. Bu yetki; bölge, il, ilçe, mahal ve afetten zarar görenler ile afetten zarar görme derecesi veya vergi türleri itibarıyla farklı süreler tespit etmek suretiyle de kullanılabilir. Bu suretle belli edilen günler verginin vadesi yerine geçer. (VUK, Md.111)

2. KORONAVİRÜS NEDENİYLE MALİYE BAKANLIğI'NCA İKİNCİ KEZ MÜCBİR SEBEP HALİ İLAN EDİLMİŞTİR :

Çin Halk Cumhuriyeti'nin Vuhan kentinde ortaya çıkan ve birçok ülkeye yayılan Koronavirüs (COVID-19) salgını, Ülkemizde de 2020 yılının mart ayından beri ekonomik faaliyetleri ve ticari hayatı derinden etkilemiştir. Bir çok mükellef, salgın nedeniyle sağlığını yitirmiş veya ticari faaliyetlerini kısmen veya tamamen durdurmak zorunda kalmış, durdurmasalar bile salgından olağanüstü derecede olumsuz etkilenmişlerdir.

İşte bu nedenle daha önce 518 no.lu Vergi Usul Kanunu Genel tebliği ile tüm gelir vergisi mükellefleri ile belirlenen bazı sektörlerdeki kurumlar vergisi mükellefleri için 1/4/2020 ila 30/6/2020 (bu tarihler dâhil) tarihleri arasında mücbir sebep hali ilan edilmiştir.

Bu defa yayımlanan 524 no.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile de Koronavirüs (COVID-19) salgınına ilişkin olarak İçişleri Bakanlığınca alınan tedbirler kapsamında geçici süreliğine faaliyetlerine tamamen ara verilmesine/faaliyetlerinin tamamen durdurulmasına karar verilen işyerlerinin bulunduğu sektörlerde faaliyette bulunan mükelleflerin mücbir sebep hükümlerinden faydalandırılması uygun görülmüştür.

Bilindiği üzere, Koronavirüs (COVID-19) salgınına ilişkin olarak bazı işyerlerinin faaliyetleri, İçişleri Bakanlığınca alınan tedbirler kapsamında tamamen durdurulmuştur. Bu işyerlerini işleten mükellefler, uzunca süredir kendileri hakkında mücbir sebep ilan edilmesini ve vergisel ödevlerinin ertelenmesini beklemekte iken nihayet bu karar verilmiş ve Maliye Bakanlığı'nca konuya ilişkin olarak 524 no.lu Vergi Usul Kanun Genel Tebliği yayımlanmıştır.

Bu Tebliğ ile, İçişleri Bakanlığınca alınan tedbirler kapsamında geçici süreliğine faaliyetlerine tamamen ara verilmesine/faaliyetlerinin tamamen durdurulmasına karar verilen işyerlerinin bulunduğu sektörlerde faaliyette bulunan mükellefler itibarıyla mücbir sebep hali ilan edilmiştir.

Ana faaliyet alanı itibarıyla İçişleri Bakanlığınca alınan tedbirler kapsamında geçici süreliğine faaliyetlerine tamamen ara verilmesine/faaliyetlerinin tamamen durdurulmasına karar verilen işyerlerinin bulunduğu sektörlerde

faaliyette bulunan mükelleflerin 1/12/2020 tarihi (bu tarih dâhil) ile alınan karar kapsamında faaliyetlerine tekrar başlamaları uygun görülen tarih aralığında mücbir sebep halinde olduğunun kabul edilmesi uygun bulunmuştur.

Yukarıda bahsi geçen ana faaliyet alanlarının tespit edilmesinde bu Tebliğin yayımı tarihi itibarıyla vergi dairesi kayıtlarındaki ana faaliyet kodu dikkate alınacak, mükellefin vergi dairesi kayıtlarındaki ana faaliyet kodu itibarıyla birinci fıkradaki sektörler arasında bulunmamasına rağmen ana faaliyet alanı olarak bu sektörlerden herhangi birisinde fiilen iştiğal ettiğini ispat ve tevsik etmesi halinde, mükellefin mücbir sebep kapsamında olup olmadığına tespitinde ana faaliyet kodu yerine fiilen iştiğal edilen ana faaliyet alanı dikkate alınacaktır.

Tebliğ ile faaliyeti tamamen durdurulan işyerleri mücbir sebep kapsamına alınmıştır. Bilindiği üzere İçişleri Bakanlığı tarafından yayınlanan genelgeler ile birçok işyerinin faaliyeti kısıtlanmış ama tamamen durdurulmamıştır. Örneğin, lokanta, cafe, pastane gibi yeme/içme hizmeti sunan yerler, hizmet sunduğu mekanlarda servis yapamamakla beraber isterlerse eve/işyerine servis veya take away yoluyla yiyecek/içecek satabilmektedirler. Bu kapsamdaki lokantalar, cafeler ve benzerlerinden bir kısmı bu şekilde çalışmaya devam etmekte ama bunların büyük kısmı hiç çalışmamaktadır.

Oysa sinema salonu, kahvehane, kıraathane, kır bahçesi, internet kafe, elektronik oyun salonu, bilardo salonu, lokal, çay bahçesi, halı saha, yüzme havuzu, hamam, sauna ve lunapark gibi yerlerin faaliyetleri tamamen durdurulmuştur.

İş bu düzenlemelerden, lokanta, cafe, pastane gibi eve/işyerine servis veya take away yoluyla da olsa çalışabileceklerin faaliyetleri tamamen durdurulmadığı için, mücbir sebep kapsamına alınmadığı anlaşılmaktadır. Bu kapsama giren mükelleflerin faaliyetlerine getirilen kısıtlama nedeniyle faaliyetlerini kendilerinin tamamen durdurmuş olmaları mücbir sebep halinden yararlanabilecekleri anlamına gelmemektedir. Ancak sinema salonu, kahvehane, kıraathane, kır bahçesi, internet kafe, elektronik oyun salonu, bilardo salonu, lokal, çay bahçesi, halı saha, yüzme havuzu, hamam, sauna ve lunapark gibi yerlerin faaliyetleri İçişleri Bakanlığınca tamamen durdurulduğu için bunlar için mücbir sebep hali geçerlidir. Dolayısıyla Koronavirüsten olumsuz etkilenen mükellef sayısı oldukça fazlayken, mücbir sebep hali kapsamına giren mükellef sayısı son derece sınırlı kalmıştır.

Mücbir sebep halinde olduğu kabul edilen mükelleflerle ilgili olarak; kanuni verilme süresi mücbir sebep dönemine isabet eden ve bu dönemde verilmesi gereken

- Muhtasar Beyannameler (Muhtasar ve Prim Hizmet Beyannameleri dâhil),
- Katma Değer Vergisi Beyannameleri,
- “Form Ba-Bs” bildirimlerinin,

verilme ve;

söz konusu dönem içerisinde oluşturulması ve imzalanması gereken e-Defterlerin oluşturulma ve imzalanma ile aynı sürede Gelir İdaresi Başkanlığı Bilgi İşlem Sistemine yüklenmesi gereken “Elektronik Defter Beratları” ile e-Defterler ve bunlara ilişkin berat dosyalarının ikincil kopyalarının yüklenme sürelerinin mücbir sebep halinin sona ereceği tarihi izleyen ayın 26 ncı günü sonuna kadar uzatılmıştır.

Diğer yandan süresi uzatılan bu beyannamelere istinaden tahakkuk eden vergilerin ödeme sürelerinin beyanname verme süresi uzatılan ilk dönemden başlamak üzere beyannamenin verilmesi gerektiği ayı izleyen aydan itibaren sırasıyla her bir dönem için takip eden ilgili ayın sonuna kadar uzatılmıştır. Ayrıca bu mükelleflerin mücbir sebep hali, Bakanlıkça ilave bir düzenleme yapılmazsa, gelir ve kurumlar vergisi mükellefiyetlerini (2020 yılı gelir ve kurumlar vergisi açısından) ve damga vergisi gibi diğer mükellefiyetlerini etkilemeyecektir.

Ayrıca, kapsama giren mükelleflerin mücbir sebep dönemi boyunca kısmi KDV tevkifatına tabi alımlarında KDV tevkifatı yapmamaları gerekmektedir. Diğer yandan 34 no.lu Katma Değer Vergisi Genel Tebliği ile de işleme taraf satıcı mükellefin de mücbir sebep kapsamında bulunması halinde, söz konusu alımlarda genel hükümler çerçevesinde tevkifat uygulamasına devam olunacağı belirtilmiştir.

Mücbir sebep halinin sona erdiği tarih itibarıyla beyanname/bildirim verme süresinin son gününe 26 günden az süre kalması halinde, beyanname/bildirim verme süresinin son günü olarak, mücbir sebep halinin sona erdiği tarihinin içinde bulunduğu döneme ilişkin Katma Değer Vergisi Beyannamelerinin verileceği son gün dikkate alınır.

Örnek: Gelir vergisi ve katma değer vergisi yönünden mükellefiyeti bulunan Bay (A), İçişleri Bakanlığınca alınan tedbirler kapsamında geçici süreliğine faaliyetine tamamen ara verilmesi nedeniyle bu Tebliğ uyarınca mücbir sebep halindedir. Alınan karar uyarınca Bay (A)’nın faaliyetine 5/3/2021 tarihinde tekrar başlamasının uygun görülmesi durumunda, beyan ve ödeme süreleri aşağıdaki gibi olacaktır.

Bay (A)’nın mücbir sebep hali 1/12/2020 tarihinde başlayıp 4/3/2021 tarihinde sona ereceğinden; 2020/Kasım, 2020/Aralık, 2021/Ocak ve 2021/Şubat dönemleri KDV beyannameleri ile aynı dönemlere ilişkin “Form Ba-Bs” bildirimleri 26/4/2021 günü sonuna kadar verilebilecektir.

Söz konusu tarihe kadar verilen katma değer vergisi beyannamelerine istinaden tahakkuk eden vergilerin vadesi; 2020/Kasım dönemi için 31/5/2021, 2020/Aralık dönemi için 30/6/2021, 2021/Ocak dönemi için 2/8/2021, 2021/Şubat dönemi için ise 31/8/2021 olacaktır.

Bunların yanı sıra sosyal güvenlik mükellefiyetlerine yönelik henüz bir uzatma olmadığından, sosyal güvenlik mevzuatı gereğince sigortalıların mücbir sebep dönemine ilişkin prime esas kazanç ve hizmet bilgilerinin Muhtasar ve Prim Hizmet Beyannamesi ile bildirilmesinin zorunlu olması durumunda mücbir sebep, bu beyannamelerin vergi kesintilerine ilişkin kısmının beyan ve ödeme sürelerinin ertelenmesi için geçerli olacaktır.

3. SONUÇ :

Koronavirüs nedeniyle faaliyeti geçici olarak durudurulan mükelleflerin gecikmeli de olsa mücbir sebep kapsamına alınması olumlu bir gelişme olsa da, salgından en çok ve en yaygın olarak etkilenen yeme-içme sektörünün, istese faaliyet gösterebileceğinden hareketle kapsam dahiline alınmaması, Bakanlıkça yapılan düzenlemenin en önemli eksikliğidir. Diğer yandan mücbir sebep kapsamındaki mükellefler, şayet mücbir sebep hali devam ederse, gelir ve kurumlar vergisi mükellefiyetlerini zamanında yerine getirmeleri gerektiğini gözden kaçırmamalıdır.